

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งจะศึกษาถึงปัญหาในการฝึกสอนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเปรียบเทียบปัญหาดังกล่าวระหว่างนักศึกษาที่มีวุฒิป.ศ. 5 กับนักศึกษาที่มีวุฒิป.กศ.สูง หรือเทียบเท่า และนักศึกษาที่เคยเป็นครูกับนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู รวมทั้งหาขอเสนอแนะสำหรับปรับปรุงโครงการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ทำการฝึกสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2518 จำนวน 170 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบเติมคำ สอบถามกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว แล้วหาค่าเฉลี่ยน้ำหนักปัญหาจากการตอบของนักศึกษาและทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยน้ำหนักปัญหาของกลุ่มศึกษาดังกล่าว โดยใช้ t-test

สรุปผลการวิจัย

1. โดยส่วนรวมนักศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการฝึกสอนค่อนข้างน้อย แต่เมื่อจำแนกตามประเภทของปัญหาแล้ว มีปัญหาที่นักศึกษาประสบปานกลาง 4 ปัญหา เรียงตามปริมาณจากมากไปน้อย คือ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดโครงการสอนของคณะ และปัญหาการจัดการปกครองนักเรียน นอกจากนี้เป็นปัญหาที่นักศึกษาประสบเพียงเล็กน้อย คือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักศึกษาฝึกสอนเอง ตัวนักเรียน โรงเรียนฝึกสอน หน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบในระหว่างฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และปัญหาเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง ในรายละเอียดของปัญหาเหล่านี้ นักศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำบันทึกการสอน ความกำลังในบทบาทระหว่างสภาพการเป็นนักศึกษาและการเป็นครู และปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการทำอุปกรณ์ เป็นปัญหาหนักกว่าปัญหาอื่น ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการฝึกสอนระหว่างนักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 กับนักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง สรุปได้ดังนี้

โดยส่วนรวมนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาค่อนข้างน้อย แต่นักศึกษาวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง แต่เมื่อจำแนกตามประเภทของปัญหาแล้ว ปรากฏว่า

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสอนโดยส่วนรวม นักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 แต่จำแนกตามรายละเอียดของปัญหานักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาในเรื่องการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความกังวลใจที่ตนเองสอนในวิชาที่ตนเองไม่ถนัด และความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอนมากกว่า นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบในระหว่างฝึกสอนโดยส่วนรวม นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง แต่จำแนกตามรายละเอียดของปัญหานักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหาในเรื่องการใช้เวลาในการรวมกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้น การเข้าร่วมประชุมสัมมนาซึ่งจัดให้มีขึ้นในวันหยุดราชการ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ การควบคุมดูแลนักเรียน ตลอดจนหน้าที่ครูเวรประจำวัน มากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนโดยส่วนรวม ทั้งนักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาพอ ๆ กัน แต่จำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการเตรียมอุปกรณ์การสอนมากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง แต่นักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางโสตทัศนูปกรณ์มากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองนักเรียน โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง แต่จำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนให้ผู้นับในวินัยในขณะที่ทำ

กิจกรรมประกอบการสอน ปัญหาเด็กที่ไม่ตั้งใจเรียนไปก่อกวนผู้ที่ตั้งใจเรียน มากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนในการฝึกสอน โดยส่วนรวมแล้วทั้งนักศึกษามีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษามีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาพอ ๆ กัน แต่อาจจำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษามีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนมีระดับความรู้ความสามารถต่างกัน มากกว่านักศึกษามีวุฒิ ป.กศ.สูง แต่นักศึกษา ป.กศ.สูง ประสบปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนขาดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และปัญหานักเรียนขาดศรัทธาในนักศึกษาฝึกสอน มากกว่านักศึกษามีวุฒิ ม.ศ. 5 สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

2.6 ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักศึกษาฝึกสอนเอง โดยส่วนรวมและจำแนกตามรายละเอียดของปัญหา ทั้งนักศึกษามีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษามีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาพอ ๆ กันทุกด้าน

2.7 ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษามีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหามากกว่านักศึกษามีวุฒิ ป.กศ.สูง แต่อาจพิจารณาตามรายละเอียดของปัญหานักศึกษามีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหาในเรื่องอาจารย์นิเทศก์สั่ง งดการสอนไม่สม่ำเสมอ แรงรัดมากเฉพาะช่วงที่จะหมดกำหนดการฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์อุทิศเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอนไม่เพียงพอ อาจารย์นิเทศก์ไม่ได้ช่วยให้ นักศึกษาฝึกสอนได้พัฒนาพฤติกรรมการสอนเท่าที่ควร ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับคำแนะนำระหว่างอาจารย์นิเทศก์ในสายเดียวกัน อาจารย์นิเทศก์ไม่ให้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดจึงไม่ได้รับความอบอุ่นใจ อาจารย์นิเทศก์ไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา และอาจารย์นิเทศก์ขาดความสนใจในการช่วยแก้ไขปัญหามากกว่านักศึกษามีวุฒิ ป.กศ.สูง สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

2.8 ปัญหาเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง ทั้งส่วนรวมและจำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษามีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษามีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาด้านครูพี่เลี้ยงพอ ๆ กันทุกด้าน

2.9 ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกสอน โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง แต่ถาจำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ในเรื่องห้องเรียน เป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนเน้นในเนื้อหาวิชามากกว่ากิจกรรม การจัดการสอนไม่เหมาะสม การบริหารของโรงเรียนเป็นแบบเผด็จการ โรงเรียนรับนักศึกษาฝึกสอนด้วยความไม่เต็มใจ สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

2.10 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดโครงการสอนของคณะ โดยส่วนรวมแล้วทั้งนักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาพอ ๆ กัน แต่ถาจำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ประสบปัญหาในเรื่องคณะไม่สามารถที่จะจัดนักศึกษาให้ได้อสอนตรงตามวิชาเอก-โทที่เรียนไป และคณะไม่ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการฝึกสอนไว้อย่างแน่นอน มากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 ส่วนนักศึกษาวุฒิ ม.ศ. 5 ประสบปัญหาในเรื่องคณะจัดอาจารย์นี้เทศก์ที่ไม่มีประสบการณ์พอเพียงไปสั่ง เตกการสอนมากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการฝึกสอนระหว่างนักศึกษาที่เคยเป็นครูมาก่อน กับนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู สรุปได้ดังนี้

โดยส่วนรวมนักศึกษาที่เคยเป็นครูแล้วประสบปัญหาการฝึกสอนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่นักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูมาก่อนประสบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อจำแนกตามประเภทของปัญหาแล้ว ปรากฏว่า

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสอน โดยส่วนรวมแล้วทั้งนักศึกษาที่เคยเป็นครูและนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาพอ ๆ กัน แต่ถาจำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่เคยเป็นครูประสบปัญหาในเรื่องการยกตัวอย่าง ประกอบการสอนให้เห็นได้อย่างแจ่มแจ้ง การใช้ภาษาอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ และความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน มากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบในระหว่างฝึกสอน โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู แต่ถ้ามุ่งเน้นตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาการใช้เวลาในการรวมกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้น การเข้าร่วมประชุมสัมมนาซึ่งจัดให้มีขึ้นในวันหยุด การทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ การควบคุมดูแลนักเรียน ตลอดจนหน้าที่ครูเวรประจำวัน มากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน โดยส่วนรวมแล้วทั้งนักศึกษาที่เคยเป็นครูและไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาพอ ๆ กัน แต่ถ้ามุ่งเน้นตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่เคยเป็นครูประสบปัญหาในเรื่องการใช้เครื่องมือทางโสตทัศนูปกรณ์มากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู ส่วนนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาเรื่องเวลาในการเตรียมอุปกรณ์การสอนมากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

3.4 ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองนักเรียน ทั้งส่วนรวมและมุ่งเน้นตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่เคยเป็นครูและนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน

3.5 ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนในการฝึกสอน โดยส่วนรวมแล้วทั้งนักศึกษาที่เคยเป็นครูและนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาพอ ๆ กัน แต่ถ้ามุ่งเน้นตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาในเรื่องนักเรียนมีระดับความรู้ความสามารถต่างกันมาก นักเรียนขาดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และนักเรียนใช้ภาษาถิ่นปะปนในการพูดและการเขียน มากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู ส่วนนักศึกษาที่เคยเป็นครูประสบปัญหาเรื่องนักเรียนขาดศรัทธาในนักศึกษาฝึกสอนมากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

3.6 ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักศึกษาฝึกสอนเอง โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษาที่เคยเป็นครูมาก่อนประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู แต่เมื่อมุ่งเน้นตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาในเรื่องขาดความพอใจในอาชีพครูมากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู ส่วนนักศึกษาที่เคยเป็นครูประสบปัญหาในเรื่องขาดความมั่นใจในการสอนเมื่อมีบุคคลอื่น ๆ เข้าสังเกตการสอน ความกังวลใจเกี่ยวกับผลการฝึกสอนที่คาดว่าจะ

ได้รับ และมีอารมณ์หวั่นไหวเมื่อถูกแนะนำในสิ่งที่ตนบกพร่องมากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาใกล้เคียงกัน

3.7 ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นี้เทศก์ โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษานี้ที่ไม่เคยเป็นครู ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู และเมื่อจำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูก็ประสบปัญหาในเรื่องอาจารย์นี้เทศก์สั่ง เตะการสอนไม่สม่ำเสมอ แรงรักมากเฉพาะช่วงที่จะหมดกำหนดการสอน อาจารย์นี้เทศก์อุทิศเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอนไม่เพียงพอ อาจารย์นี้เทศก์ไม่ได้ช่วยให้ นักศึกษาฝึกสอนได้พัฒนาพฤติกรรมด้านการสอนเท่าที่ควร ความขัดแย้งเกี่ยวกับคำแนะนำระหว่างอาจารย์นี้เทศก์ในสายเดียวกัน อาจารย์นี้เทศก์ไม่ได้ให้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดจึงไม่ได้รับความอบอุ่นใจ อาจารย์นี้เทศก์ไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา และอาจารย์นี้เทศก์ขาดความรู้ในเรื่องที่นี้เทศก์มากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครูมาแล้ว ปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

3.8 ปัญหาเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง โดยส่วนรวมแล้วทั้งนักศึกษาที่เคยเป็นครูและนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหาพอ ๆ กัน แต่จำแนกตามรายละเอียดของปัญหา นักศึกษาที่เคยเป็นครูประสบปัญหาในเรื่องครูพี่เลี้ยงไม่ยอมรับวิธีการสอนของนักศึกษา ครูพี่เลี้ยงให้สิทธิในการปกครองชั้นไม่เต็มที่ ครูพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นขัดแย้งกับนักศึกษาฝึกสอน และครูพี่เลี้ยงไม่ไว้วางใจในผลการสอนของนักศึกษามากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครู สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

3.9 ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกสอน โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษานี้ที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู และเมื่อจำแนกตามรายละเอียดของปัญหาแล้ว นักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูก็ประสบปัญหาในเรื่องห้องเรียนเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนขาดแคลนหนังสือสำหรับค้นคว้าอ้างอิง การจัดการวางสอนไม่เหมาะสม มากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครูมาแล้ว สำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาพอ ๆ กัน

3.10 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดโครงการสอนของคณะ โดยส่วนรวมแล้วนักศึกษานี้ที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครู และเมื่อแยกตามรายละเอียดของปัญหาแล้ว นักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูก็ประสบปัญหาในเรื่องคณะไม่สามารถจะจัดโรงเรียนให้

ทำการฝึกสอนได้ตามความประสงค์ของนักศึกษา คณะไม่ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการฝึกสอนไว้อย่างแน่นอน คณะไม่สนใจแก่ปัญหาการฝึกสอนที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กัน และคณะจัดอาจารย์ที่เทศกที่ไม่มีประสบการณ์พอเพียงไปสั่งเฝ้าการสอนมากกว่านักศึกษาที่เคยเป็นครูสำหรับปัญหาอื่น ๆ นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายและขอเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาประสบปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับกระบวนการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดโครงการสอนของคณะ และการปกครองนักเรียน นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ป.ศ. สูง และนักศึกษาที่เคยเป็นครูมาก่อน ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นคล้ายคลึงกันกับสถาบันผลิตครูหลายแห่งซึ่งมีผู้ทำการวิจัยมาแล้ว ดังปรากฏอยู่ในเอกสารที่เสนอไว้ในบทที่ 2 งานวิจัยของจิตรสมร ชุมอินทรจักร มานีนวล จันสัญชัย และสนั่น เมืองวงษ์ ซึ่งค้นพบว่านักศึกษาฝึกสอนประสบปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเวย์¹ (Wey) ที่พบว่า นักศึกษาฝึกสอนประสบปัญหาในเรื่องอุปกรณ์การสอน สภาพทั่วไปของโรงเรียนที่ฝึกสอน กิจกรรมการสอน และปัญหาเกี่ยวกับวินัยและการควบคุมนักเรียนมากกว่าปัญหาอื่น ๆ การที่นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบปัญหามากกว่านักศึกษา ป.ศ. สูง และนักศึกษาที่เคยเป็นครูมานั้นก็ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ที่ไต่ถามวิชาการศึกษา และผ่านประสบการณ์ในการสอนมาบ้างแล้ว ขอมอบให้นักศึกษาเหล่านั้นประสบปัญหาในการฝึกสอนน้อยลง แต่ในทางตรงกันข้าม จุดเด่นที่ค้นพบจากรายละเอียดของการวิจัยครั้งนี้

¹Wey, H.V. "A Study of the difficulties of Student Teachers and Begining Teachers in the Secondary as a Basis for the Improvement of Teacher Education with Particular Reference to the Appalachian State Teacher College." Thesis Abstract Series (No. 4 School of Education, Indiana University, Bloomington, 1950), pp. 132-135.

นักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง และนักศึกษาที่เคยเป็นครูมาแล้วประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูมาก่อน ในหลายปัญหาดังกล่าวคือ ปัญหาการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน การใช้เครื่องมือทางสถิติที่ซับซ้อน นักเรียนขาดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนขาดศรัทธาในตัวนักศึกษาฝึกสอน คณะไม่ได้ให้เกณฑ์การประเมินผลการฝึกสอนไว้อย่างแน่นอน และปัญหาที่เกี่ยวกับตัวนักศึกษาฝึกสอนเอง เช่น ปัญหาการขาดความมั่นใจ มีความวิตกกังวลมาก มีอารมณ์หวั่นไหวในคำติชม ไม่สามารถจะอธิบายและยกตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจได้ และมีปัญหาเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยงในสถานต่าง ๆ กรณีนี้อาจเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่า ผู้ที่ผ่านวิชาครูหรือเคยสอนมาแล้วอาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการฝึกสอนโดยปราศจากอุปสรรคทั้งปวง หรือมีความสามารถในการแก้ปัญหาดีกว่านักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 หรือนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูมาแล้วเสมอไป ละออง การุณชะวนิช² กล่าวว่า ขอบข่ายของนิสิตที่เคยสอนมานานมีอุปสรรคในสถานเทคนิคการสอน เพราะนิสิตเหล่านั้นสอนด้วยวิธีเก่าตามที่ตนใช้มาจนเคยชิน เป็นการยากที่จะนิเทศนิสิตเหล่านั้นให้เปลี่ยนแปลงวิธีสอนในแนวใหม่ จึงปรากฏว่านิสิตที่ทำการฝึกสอนไม่ผ่านต้องสอนซ้ำอีกมีถึง 97% เป็นผู้สอนมานาน

การวิจัยครั้งนี้ก็พบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาที่เคยเป็นครูและนักศึกษาที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง ในลักษณะเช่นเดียวกันดังกล่าวแล้วข้างต้น ตามความเข้าใจของคนทั่วไปอาจคิดว่าเป็นเพราะภูมิหลัง พื้นความรู้เดิมและการปฏิบัติที่นิสิตเหล่านั้นได้รับมาจากสถาบันเดิมไม่ตรงตามหลักวิชาการศึกษา วิธีการสอน และการปฏิบัติที่ได้รับจากโครงการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่ผู้วิจัยมีความคิดว่าจะต้องมีทางแก้ไขและสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงนิสิตเหล่านั้นได้ซึ่งต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายตั้งแต่การจัดโครงการสอนของคณะ อาจารย์ที่สอนวิธีสอน อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ตลอดจนตัวนักศึกษาเอง จะต้องร่วมมือกันปรับปรุงเพื่อลดบางจุดบกพร่องดังกล่าวนี้ โดยการแก้ไขทัศนคติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวนักศึกษาที่ผ่านการเป็นครูมาแล้วให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนใหม่ ๆ และให้มีโอกาสทดลองสอนวิธีเหล่านั้นให้

² ละออง การุณชะวนิช, เรื่องเดิม, หน้า 151.

เห็นผลว่าเกิดประโยชน์อย่างไร ซึ่งต้องมีการขอมสอนอาจทำได้หลายวิธี เช่น ใช้การสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) การทดลองสอนเป็นคณะหรือเป็นทีม (Team Teaching) หรือการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) เพื่อที่จะให้นักศึกษาเหล่านั้นได้เปรียบเทียบกับวิธีเก่าที่คนใช้มา ในการทดลองสอนถ้าไม่มี video-Tape เพราะต้องลงทุนสูง เราอาจใช้วิธีสอนแบบให้สอนกลุ่มเพื่อน (peer group teaching) ก็ได้ โดยที่หลังจากทำการสอนแล้วให้อาจารย์และเพื่อนนักศึกษาค่อยกันช่วยวิพากษ์วิจารณ์เพื่อจะได้ปรับปรุง ขอบบพร่องต่าง ๆ เป็นการให้สอนได้เห็นภาพและข้อดีข้อเสียของตน (feedback) อย่างดี ประกอบทั้งการให้กำลังใจหรือให้คำชมเชยเมื่อทำได้ดี ทศคติที่มีมาก่อนของนักศึกษาเหล่านั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนปัญหาการใช้เครื่องมือทางโสตทัศนูปกรณ์อาจเป็นเพราะสอนมานานนักศึกษาที่เป็นครูมาก่อนเหล่านี้ไม่มีโอกาสใช้เครื่องมือหรืออาจใช้หนังสือแบบเรียนเล่มเดียว ขาดการค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อติดตามความรู้ใหม่ ๆ ก็เป็นได้ ฉะนั้นทางคณะและภาควิชาต่าง ๆ อาจปรับปรุงแนวและวิธีสอนใหม่ ๆ ได้และเปิดโอกาสให้นักศึกษาเหล่านี้ได้ปฏิบัติทดลองใช้เครื่องมือเหล่านั้นด้วยตนเอง เพื่อจะได้รับประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ความเข้าใจสามารถนำไปใช้ได้ ส่วนความรู้ในเนื้อหาวิชานั้นนักศึกษาจะต้องเตรียมตัวก่อนที่จะสอนวิชาหนึ่งวิชาใดให้กว้างขวาง ต้องอ่านมากจนมากจนบันทึกไว้ ซึ่งเดียนนา³ (Diana) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การเตรียมตัวก่อนทำการสอนอย่างดียิ่งจะช่วยให้เขาคลายกังวลและมีสุขภาพจิตดีขึ้น ฉะนั้นผู้วิจัยขอเน้นว่า การเตรียมตัวก่อนสอนอย่างดียิ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจและปัญหาต่าง ๆ คงกล่าวแล้วก็จะหมดไป ทั้งจะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้ครูสอนได้เป็นอย่างดีด้วย ส่วนความวิตกกังวลของนักศึกษาเกี่ยวกับผลการสอน (grade) ที่จะได้รับ ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาทุกคนก็ต้องการได้รับผลในการกระทำของตนดี ซึ่งอาจารย์ที่เทศกและครูพี่เลี้ยงจะต้องมีความเข้าใจตรงกันและร่วมมือกันที่จะช่วยให้นักศึกษาเหล่านั้นเข้าใจถึงวิธีการวัดผลของการมีสอนว่ามีจุดมุ่งหมายอย่างไร และมีเกณฑ์วัดกันใดบ้าง การให้คะแนน (grade) มีได้คู่แต่วิธีสอนของนักศึกษาอย่างเดียวกัน แต่จะดูถึงบุคลิกภาพ การวางตัว ความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีส่วน

³Diana, loc. cit.

เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ทศนคติ
 ต่ออาชีพครู วิธีสอน และคุณภาพพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาด้วย ประกอบทั้งตัวอาจารย์
 นิเทศเองจะต้องทำให้นักศึกษาเหล่านั้น เข้าใจว่าเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเขา ให้ความอบอุ่น
 และเป็นที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา มีใจเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดขตกกรรมในการฝึกสอน ถ้าทั้งสอง
 ฝ่ายเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วความวิตกกังวลในปัญหาต่าง ๆ ก็จะหมดไป

นักศึกษาสวนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับความก้ำกึ่งในบทบาทของสภาพความเป็นครูและ
 ความเป็นนักศึกษา ปัญหานี้อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ช่วยแก้ไขได้มากที่สุดที่เดียว
 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการปฏิบัติ เช่น ในการไปฝึกสอนครั้งแรกทางโรงเรียนและครูพี่เลี้ยงจะต้อง
 ให้เกียรติและแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะได้ครูใหม่มาช่วยสอน และนักเรียนจะได้รับความรู้
 และวิธีการในแนวใหม่ ๆ จากครูเหล่านี้ การให้เกียรตินักศึกษาให้บริการหน้าที่ของครู
 อย่างเต็มที่ และต้องปฏิบัติตามระเบียบเหมือนกับครูทุกคนในโรงเรียน อาจารย์นิเทศและ
 ครูพี่เลี้ยงไม่ควรแนะนำหรือหักท้วง ขอบกพรอง ในขณะที่นักศึกษาทำการสอนหรือปฏิบัติงานฝึก-
 พลาดต่อนักเรียน ควรเก็บไว้ให้คำแนะนำภายหลัง การแสดงออกและการปฏิบัติต่อ
 นักศึกษาควรถือเสมือนครูคนหนึ่งโรงเรียน

สำหรับปัญหาที่นักศึกษาที่มีวุฒิ ม.ศ. 5 และนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นครูประสบมากกว่า
 นักศึกษาที่เคยเป็นครูและนักศึกษาที่มีวุฒิ ป.ศ. สูง ส่วนมากจะเป็นปัญหาที่ประสมตัว ๆ ไป
 ในการฝึกสอน ที่เด่นชัดมากได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศเป็นส่วนใหญ่ เช่น อาจารย์
 นิเทศคุณภาพการสอนไม่สม่ำเสมอ เร่งรัดตอนจะหมดกำหนดการฝึกสอน ให้คำแนะนำขัดแย้งกัน
 อุทิศเวลาให้ไม่เพียงพอ และปัญหาที่คณะจัดอาจารย์นิเทศที่ไม่มีประสบการณ์ออกนิเทศการ
 สอน ส่วนปัญหารองลงมาได้แก่ หน้าที่ปฏิบัติราชการ งานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้รับคำ
 แนะนำจากครูพี่เลี้ยงเพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนฝึกสอนเน้นในวิชาการมากกว่า
 กิจกรรม และปัญหาห้องเรียนมีอุปสรรคในการจัดกิจกรรม ปัญหาเหล่านี้โครงการฝึกสอนของ
 คณะควรนำมาพิจารณาและหาทางแก้ไขโดยด่วน คาลิก⁴ (Calick) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า

⁴Calick, loc. cit.

สถาบันผลิตครูควรเปลี่ยนแปลงการสอนใหม่ให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงของห้องเรียนทั่ว ๆ ไป เนื้อหาที่จะให้นักเรียนฝึกหัดครูเรียนก่อนออกฝึกสอนควรเป็นสิ่งที่ต้องประสบในห้องเรียนให้มากที่สุด ทางที่คิดควรให้นักเรียนฝึกหัดครูปีที่ 3 ไล่ออกไปสังเกตการสอนและฝึกงานร่วมกับโรงเรียนในชุมชนชนบท ๆ เพื่อได้คุ้นเคยกับปัญหาและสภาพการมาก่อน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์นั้น กัลล์⁵ (Gull) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การวางแผนเกี่ยวกับประสบการณ์ร่วมกันของนักเรียนครูและอาจารย์นิเทศก์เป็นสิ่งสำคัญในการฝึกสอนที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

อนึ่ง ปัญหาและข้อเสนอที่ได้รับจากนักศึกษาจากแบบสอบถามปลายเปิดนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปกครอง และการสอน ส่วนข้อเสนอแนะที่ได้รับนั้นเป็นข้อเสนอแนะให้คณะพิจารณาปรับปรุงโครงการฝึกสอน เช่น เกี่ยวกับการสัมมนา และการปรับปรุงคุณภาพของอาจารย์นิเทศก์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งนักศึกษานหลายคนกล่าวเห็นว่า เขาได้รับปัญหาที่เกิดจากอาจารย์นิเทศก์ไม่มีความรู้ในเรื่องนิเทศ ไม่มีจิตวิทยาในการนิเทศ และไม่มีประสบการณ์ในการนิเทศทำให้เกิดปัญหา ฉะนั้นโครงการสอนและคณะควรจะได้นำปัญหาเหล่านี้มาพิจารณา ถึงแม้จะเป็นความคิดเห็นของคนส่วนน้อยเมื่อคิดจากจำนวนนักศึกษาทั้งหมดก็ตาม แต่เป็นข้อเสนอแนะที่เขาประสบปัญหานั้น ๆ อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. คณะควรวางแผนดำเนินการฝึกสอนตลอดปีไว้ให้แน่นอนว่ารายการที่จะต้องปฏิบัติมีอะไรบ้าง ช่วงเวลาไหนจะทำอะไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ เช่น การสำรวจความต้องการของโรงเรียน การแจ้งนักศึกษาเลือกโรงเรียน และอื่น ๆ
2. ควรจัดประสบการณ์วิชาชีพก่อนออกฝึกสอนได้ โดยจัดให้มีการฝึกหัดเตรียมการสอน จัดโครงการสอน ทำบันทึกการสอน และทำการซ่อมสอนอย่างน้อยคนละ 2-3 ครั้ง

⁵Gull, loc. cit.

หลังจากเรียนทฤษฎีการสอนมาแล้ว

3. ควรจัดอาจารย์นิเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศก์ หรือมีความรู้ในการนิเทศออกสังเกตการสอน และควรมีโครงการสัมมนาให้ความรู้อาจารย์นิเทศก์

4. คณะควรถือว่าหน้าที่ในการนิเทศนั้นเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ทุกภาควิชา ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ทุกคนได้คิดตามผลการสอนในวิชาที่ตนรับผิดชอบว่านักศึกษาได้นำไปใช้ปฏิบัติได้ผลเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่สอนเกี่ยวกับวิชานิเทศการศึกษา ประกอบทั้งนักศึกษาจะได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ โดยตรง

5. หัวหน้าโครงการฝึกสอนควรจะศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและครูที่เลี้ยงว่าเหมาะสมที่จะส่งเด็กไปฝึกสอนหรือไม่ ถ้ามีระดับต่ำกว่าหรือไม่ได้ช่วยพัฒนาการฝึกสอนให้ดีขึ้นก็ไม่ควรส่งไป

6. การสัมมนาควรจัดให้มีขึ้นในวันเวลาราชการและทำการตกลงกับโรงเรียนฝึกสอนไม่ให้จัดให้นักศึกษาสอนในวันนั้น และควรมีนโยบายให้นักศึกษาที่จะฝึกสอนเทอมต่อไป เข้าฟังปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษารุ่นก่อนในวันสัมมนาครั้งใหญ่ด้วย

7. ภาคโสตทัศนศึกษาควรจะเป็นหน่วยรวบรวมอุปกรณ์ที่นักศึกษาประดิษฐ์ขึ้น และไม่ใช่แล้วจัดบริการให้นักศึกษาฝึกสอนยืม และนักศึกษาเองควรมีนโยบายแลกเปลี่ยนอุปกรณ์การสอนในวิชาเดียวกันระหว่างโรงเรียน เป็นการแก้ปัญหาการผลิตและปัญหาค่าใช้จ่ายในการทำอุปกรณ์การสอนที่นักศึกษาต้องประสบอยู่

8. แบบฟอร์มบันทึกการสอนควรกำหนดให้แน่นอนและชัดเจนว่าต้องการแบบไหนให้เข้าใจตรงกันทั้งนักศึกษาฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ทุกคน ควรจะมีการพิจารณาแก้ไขให้เป็นแบบฟอร์มที่รัดกุม และไม่ต้อบบันทึกมากจนทำให้เสียเวลาในการเตรียมบันทึกการสอน

9. คณะควรจัดตั้งกรรมการประสานงานวิชาชีพที่มาจากภาควิชาต่าง ๆ ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกสอน และพิจารณาโครงการสอน หลักสูตรของคณะ ตลอดจนการวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการติดตามผลงานตลอดจนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วย

10. ควรเปลี่ยนวิธีการวัดผลการฝึกสอนจากการให้เป็นคะแนนมาเป็นพอใจ (Satisfied) หรือไม่พอใจ (Unsatisfied) ถ้าสอนได้ดีมากก็ให้ดีหรือดีมาก (good or excellent) จะทำให้ความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลการฝึกสอนลดน้อยลงอาจจะทำการสอนได้ดีกว่ามีการให้คะแนน อนึ่ง การวัดพฤติกรรมของคนออกมาเป็นคะแนนนั้นไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนนัก

ข้อเสนอแนะต่อนักศึกษาฝึกสอน

1. การเตรียมตัวให้พร้อมก่อนออกฝึกสอนสำคัญที่สุด นักศึกษาต้องเตรียมความรู้ในเนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์ การวัดผล ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง และเตรียมพลังใจ หลังกายให้พร้อม นักศึกษาจะมีโอกาสประสบผลสำเร็จในการฝึกสอนเป็นอย่างมาก
2. นักศึกษากวรมีมุขยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องของทุกคน
3. ควรมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกสอนและอาชีพครู
4. การวางตัวและการแต่งกายให้เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเป็นอย่างดี
5. พยายามทำจิตใจให้ร่าเริง ไม่นมกมุ่นหรือกังวลใจมากจนเกินไป พยายามทำการสอนให้ดีที่สุดเท่าที่ตนสามารถ
6. เตรียมการสอนและหาวิธีสอนที่ทำให้เด็กสนใจ และไม่เปิดโอกาสให้เด็กวางได้ จะช่วยไม่ให้เด็กทำผิดระเบียบวินัย
7. ในการสัมมนาพยายามนำปัญหาที่สำคัญที่แก้ไขยังไม่สำเร็จมาอภิปรายเพื่อหาช่องทางที่จะแก้ไขต่อไป
8. การพบปะอาจารย์ที่เทศก์เพื่อปรึกษาข้อข้องใจบ่อย ๆ จะทำให้เข้าใจปัญหาซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่ทำการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาปัญหาการฝึกสอนของคณะเกี่ยวกับอาจารย์ที่เทศก์ ครูพี่เลี้ยง และโรงเรียนฝึกสอนต่อไป
2. การเตรียมครูที่ติในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับประถมและมัธยมศึกษา

3. การวิเคราะห์หลักสูตรในภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมที่สุด
4. การติดตามผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่จบจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย